

• FØROYA • SOCIAL-DEMOKRAT

FRÆLSI

JAVNAÐUR

BRÓÐURSKAPUR

Nr. 20.

Lýsingaprisur fyri peltreglu: 30 oyr. á forsiðuni,
20 oyr. á 3. og 4. síðu. Við stórra lýsingum fæst
avsláttur í prisinum.

Tírsdag hin 15. mai 1934.

Kostar kr. 1,50 fjóðringsárið + Porto. Blaðið
verður bílagt á posthúsinum, brævvarnarstøðum
og skrivstovuni. Telf. 143.

8. árg.

„-n“.

Mangan hevur ljótt verið skrivað í føroyskum bløðum, og mangan hevur blaðstýrari verið skyldaður fyri at »forfylgja» annan mann í tí blaði, hann hevur haft í hondum; men ongantíð hevur nakar ónavngivin persónur á so greffigan hátt verið úti eftir navngivnum manni ella monnum, sum hann, ið krógvar seg aftanfyrir bókstavin „-n“, er úti eftir øllum, sum nertur við socialdemokrati, blaðstýrara og flokki. —

Nakað so sjofult og perlið sum tey sløðugu álop hansara á blaðstýrara, blað og flokk, skalt tú leita leingi eftir. — So leingi eitt land ella eitt fólk verður við at tola tilfíkt, so leingi er hetta land og hetta fólk ikki vert, at nakar hugsandi maður offrar eitt dím av síni tíð ella sínum góða vilja til tess frama. So leingi Føroya fólk ikki sigur *stopp* til at styðja eitt sovorðið blað, sum tað ið „-n“ skrávar í, so leingi er hetta fólk — og serliga tað, sum hoyrir heima har hetta blað húsast, ikki vert at roknað fyrir fólk. —

Nú vita øll hvør „-n“ er, hvar hann hevur sít heimstað, so nú trívast ein ikki í blinda longur; men ikki fyrir tað, skrivningarlagið var ikki til at ganga skeivur av. — Seinasta fúla, ónærsliga álop domir hann út úr hampamannafelagi — haðani hann og hansara líkar fyrir langa tíð síðan áttu at verið koyrd. —

Sjálvsagt torir hann — ella teir, tí líta „-n“ — eið sigst at hava teir pápar, stakkalin — ikki at koma fram við hesum fúlheitum á tí staði, har hann býr og annars virkar, tí tað er tó máli við tí, sum menn tora at bjóða norðanfólki. —

Men syrgiligt er tað, at fulu greinir „-n“ skulu hava borið tær fruktir, tær sigast at hava — og tá menn fara at doma mann eftir tí, sum mótsøðumenn siga um hann, tá er ringt! Tá kann tað heila søttliga ganga at grundum. —

Tann ómaki „-n“ hevur gjørt sær við sínum álopum á okkum, var eina betri sak verður; tað er synd fyrir hann at hava haft alt hetta stríð. Og hann má nú skjótt fara at leita sær eftir nýggjum vápnum, tí nýtt arbeiði krevur nýggj vápn — og neyðars hann, sum nú hereftirdags skal standa fyrir spreninum. — — Tá tápuiligleiki purar seg við óndskap, verður ljótur alvi at koma burtur úr, og siga vil við hesum orðum honum takk fyrir »gødt Kompagniskab», sum Jeppe segði við sín. —

Gamalt jarn.

Eitt hugskot.

— — — So varð hon seld sum gamalt jarn — — — —

Tað hevur altíð gjørt mær ilt at hoyra og lesa um, at skip verða seld til at hoggast sundur, domd til fullkomuliga oyðilegg- ing, tí tað er tað mest troystas- leysa av øllum. Tað hevur fyri mær verið sum at fella deyðadóm yvir eitt gamalt verjuleyst menniskja. Eitt skip er ikki eitt livleyst ting — tað er livandi tað hevur fingið liv og sál av øllum tí tað hevur fært yvir hav. Eg komi at minnst tey orð *Jonas Lie* sigur um skipið, sum var funnið lómt, innanúr brennt á havinum: . . . »Da de hordede det, og Baadene stodte mod Siden, gik der en underlig lang Tone gennem det uhyre, øde Jernskrog. Lyden voksede hen- igennem Spanterne og rungede stedse dybere i det tynde, skælvende Malmskal, indtil det sang ud, bævede og klagede i Luft- en . . . » — — — — — Einaferð sigldi hon, skútan, millum lond og bar við sær vorur og fólk — hon forði mannhugsan út, yvir um hav . . . hon bar boð til landsmenn burtur í øðrum landi. — —

Gomul var hon vorðin, men enn hekk hon saman og kundi tó kanska hildið nokur ár enn við góðari viðferð — — — — — men so varð hon domd til deyða, til at verða upphogd. — Hon hevði altíð siglt í erligari ferð, ongantíð verið nýtt á sjóvararferð, hevði ongantíð siglt við »líki í lastini», sum Ilsen sigur — — — — — men reidarið vildi hava annað skip selt inn í ferðina. Har var ikki reidiliga komið á samt, um teir skuldu hava eina nýggja líta skútu, óroynda enn, inn í ferðina — teir vilstu ikki um hon var nýtilig til hesa sigling — ella teir skuldu taka eina aðra sum hevði siglt eina tíð. Hon hevði verið nýtt til at flyta lík frá einum bý, sum var gingin undir av jordskjalvta; varð hon væl reinskað av umborð sendum arbeiðarum, varð hon væl nýtilig — — — — — Og so varð hin gamla seld sum gamalt jarn og hogg sundur, og söga hennara var úti. —

Men onkur maður mintist í seinni tíðum til hina gomluskúta- ana, sum einaferð gekk í ferð millum landa og bar boð út um — — — — — nú er hon burtur, vorðin gamalt jarn, farin, horvin — — — — — og so fer alt, og nýtt kemur, har tað gamla fór — — — — — Per.

Skonnettin „Standard“

er sjólatin uttanfyri Tjernes í Íslandi. — Manningin er bjargað, men skipið vrak.

Sjóforhoyr verður hildið í Húsavík í Íslandi av sýslumanninum Havsteen.

Livet er paa Vandring bort fra os!

Men Rusland lever og arbejder.

Sprudlende vital, barsk i Hum- or, aggressiv i Argumentation og Logik, en evig ung, en uforlig- nelig Kombattant og Orator — saadan var »Pelles» og »Dittes» Far og Mesler, Martin Ander- sen Nexø, da han for en menne- skedyldt Sal i hastige, livfuldt skiftende Billeder opridede det Kæmpeemne, der hedder »Rus- land af i Dage».

Østen og Vesten.

Sikkert ubevidst og i hvert Tilfælde ud fra en ganske anden Synsvinkel formede Nexø Ind- ledning sig som en ny Bekræf- telse paa Rudyard Kipling, Im- perialismens hæderkronede Dig- ters Slagord: Øst er Øst — og Vest er Vest.

Svælget mellem Vesteuropa og Rusland, udtalte Nexø — er i Virkeligheden af saa fundamen- tal baade aandelig og økonomisk Art, at man næppe i et Fore- drag kan gøre nogen fuldt be- gribeligt, hvad det egentligt er, der er sket i Rusland.

Da jeg i 1922 første Gang besøgte Rusland, var Landet ud- markeret efter Verdenskrigen, Bor- gerkrige og Hungersnød. Da jeg faa Aar efter gentog Besøget, var det

et Folk, der i næsten himmelraa- bende Armod drømte stædigt

om gyldne Paladser og Skabel- sen af et Monsterland.

Da jeg i 1931 atter var der, var Grunden forlængst lagt, og da jeg besøgte Rusland sidste Efter- aar, stod Paladserne klar.

40 Procent af Befolkningen bor i Dag i Standard-Huse med 3 Værelser pr. Familie. Central- varme, Elektricitet, Bad, Radio etc. — om 5—6 Aar har alle Russere en saadan Standard- bolig.

Kæmpebyer skyder op af Jorden som Paddehatte.

I Ural paabegyndtes for 2 Aar siden i en Orken Opførelse af en By — den har i Dag 100.000 Indbyggere!

Murmansk var var 1922 en By paa 2000 Indbyggere — i Dag er Tallet 67.000. Arkengelsk er

vokset fra 1000 til 10.000. Stan- lingrad fra 45.000 til 600.000. Leningrad fra ¼ Mill. til 3 Mill. Moskva fra 1 Mill. til 4 Mill. Hvert Aar forøges Folketallet med 4 Mill. eller en Befolkningssæng- de paa Størrelse med Svejs's.

Og Russerne glæder sig over denne Vækst, der betyder ny Ungdom, Glæde, Liv, Arbejds- kraft. Hvad vilde man sige i Vesteuropa?

I Leningrad var der i Efter- aaret, mens jeg var der,

65,000 Bygningshaandværkere i Gang Dag og Nat

og havde været det hele Som- meren. Huslejen ma ikke over- stige 10 Procent af Indkomsten. Skatteprocenten er 2 (to). Gen- nemsnitslevetiden pr. Familie svarer til 5000 Kroner aarlig i Danmark. Den russiske Arbej- der lever bedre end den fast- lønede europæiske.

Et alt overvældende Indtryk var, at der var Pengerigelighed overalt. Og det er ganske hen i Vejret, paa en Abramowitsch fortæller, at vel er Lønningerne 3-doblet, men Levnedsmidlerne 1500-doblet — ja, hvorfor ikke en Million!

Teknisk har Rusland overflett Europa

og er inde i en Kappelstrid med U. S. A. — og vil gaa af med Sejren. For Onkel Sam produ- cerer kun for Profit — Sovjet for Konsum.

For Kvinden er der fuld Li- geret m. H. t. Arbejde. Overalt i offentlig Tjeneste ser man Kvindene. Der hersker frivilligt Moderskab, hvilket saa langt fra som fra visse Sider paastaet har fort til Usædelighed og los Moral — tværtimod. For Born er der sørget med Vuggestuer, som gør Alverdens Vuggestuer til Skamme.

Skolerne ligger ved Fabrik- kerne for at fremme det teore- tiske og det praktiske.

Der arbejdes under Højtryk i Landbrug, Industri, Skoler og overalt — Arbejdstiden er 35 Timer ugentlig! Saa der er rige- lig Tid ogsaa til Sport og Læs- ning. Russerne er Verdens stør- ste Læseheste.

I Tiritiden samles Arbejderne — hele Ruslands Befolkning er Arbejdere — i deres

Klubhuse, der er vældige Pragtpaladser

med Biografer, Biblioteker, Mu- sikværelser, Diskussionslokaler osv.

Ja, snndt at sige: Besøger man Rusland og kommer hjem igen til Vesteuropa, er det som at vende tilbage til en Daare- kiste.

Skal man hver Dag rende en halv Mil efter et Rugbrød, bli- ver man ond. Bliver man ma- det, saa bliver man fordærvet. Der skal være et vist naturligt Balancepunkt mellem Ydelse og Nydelse — og det Punkt har Russerne fundet!

Vesteuropæeren er komisk

set med Russerens Øjne . . . »Verdens Hersker» er stærkt paa Relur. Vesteuropa var et lille historisk Intermezzo. Alles Øjne er rettet østpaa, mod Ja- pan og Kina. Der staar de frem- tidige afgørende sociale Kampe.

Livet er vandret bort fra os! Men Rusland lever!

Soleiðis sigur Martin Andersen Nexø um tað Rusland, sum við øll hava hoyrt og hoyra tær reðu- ligastu frásagnir um. Tá keisara- veldið, sum øll hin »civiliseraða» verðin var á einum máli um at doma til heljar, gekk at grundum, fór i peltir, vendist alt við, og ikki var endi á tí forðomli, henda sama verð las omanyvur teir menn, sum tóku sær tað starv uppá at skapa eitt nýtt ríki burt- úr úr tí kaos, sum hetta óføra stóra, vanrøktlaða ríki jó var. — Tað at keisaraveldið, sum hevði eitt so stórt tal av menniskjaliv- um og ólukkuligum menniskja- lagnum á síni samvitsku, varð — ella segðist at vera — dripin, vakti eina eymku-rørslu, sum drap minnið um allar tær reðu- ligheitir, sum vóru gjørdar, með- an hin seinasti keisarin sat og undir øllum hansara undanmon- num.

At fara í holt við tað kempu- verk, at fáa Rusland á fotur, fáa tað upp úr kaos, var meiri enn eins manns verk, og tápuilig var er at hugsa sær, at hetta, at fáa eitt land og eitt fólk, ið so- leiðis hevði ligið í órókt sum Rusland og Russaríkið, var nakað lætt arbeiði! Har var ikki at vænta annað enn at long tíð mátti ganga og at takast mátti í misti mangar ferðir. — Men eitt kunnu vit øll vera vis í, og tað er, at nógv tann størsti partur av tí, vit hava hoyrt og lisið úr Ruslandi og um stándin her, er eitt stórt sindur burtur frá sann- leikanum!

Tá vit hoyra, tað Andersen Nexø sigur frá — og eisini lesa frásagnir aðrir bera fram — fáa vit eina heilt aðra mynd av við- urskiftinum har. Hann hevur verið har og sæð alt sjálvur, og vit eru ikki í iva um, at hann sigur sannleikan. Tann maður, sum hevur skrivað »Pelle Ero- breren» og »Ditte Mennekkeborn» fer ikki við lygnsmannshóðum.